

FLOAREA DE FOC

4 APRILIE 1936

ANUL III — Nr. 11

Redacția: Calea Victoriei No. 31
București. — Tel. 434.60

Manuscrisele nepublicate se distrug

APARE IN FIECARE SĂPTĂMÂNĂ

Adresa: Calea Victoriei No. 31. Tel. 434.69

S U M A R

Florile și regalitatea de Sandu Tudor
Ultimul gen literar: reportajul de C. Clonaru
Săptămâna cărții și scriitorii linși-prelinși
de Zaharia Stancu

Cronici:
literare, plastice, muzicale, bibliografice și mărunte
de Cicerone Theodorescu, H. Daniel I. D.
Gherea, și Vasile Damaschin.

FLORIILE ȘI REGALITATEA

SANDU TUDOR

S'ar cădea după buna rânduială, ziua aceasta de sărbătoare, a Floriilor, să fie hramul domneștii stăpâniri a Regelui românesc, hramul regalității noastre.

Hristos a intrat în ziua aceasta, în cetatea Ierusalimului în cinstea și lumina Impăratului. În ziua aceasta, a adus acea încununare fără de care omul nu-și poate ajunge împlinirea

«Și dacă s'a apropiat de cetate la coborâșul Muntelui Măslinilor, toată mulțimea ucenicilor bucurându-se a început să cânte, pentru toate minunile care le văzuse. Iar alții din cetate, mulțime mare de norod, au tăiat stâlpi de prin grădini, și au ieșit întru întâmpinarea lui, și i se așterneau hainele în drumul lui. Iar cei ce mergeau 'nainte și cei ce veneau pe urmă strigau zicând: «Osana! Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului. Binecuvântată este viitoarea împărăție a părintelui nostru David. Osana!».

Toată stăpânirea principelui creștin vine din această simplă cinstire și din acest tâlc al Impăratului Hristos și a viitoarei sale împărății. Stăpânirea cea adevărată e simplă și firească, puterea cea adevărată este sfântă prin firea sa. Din pricina aceasta, însușirea cea mai de căpetenie a Domnului este «o dreaptă smerenie», un fel de rezervă domnească. Neagoe Basarab, acest domn așa de creștin, sfătuește pe fiul său: «În domnie înalță-te prin smerenia ta, și să cinstiști pe cei ce sunt robii lui Dumnezeu, că aceștia sunt frații lui». «Măcar de ești împărat sau Domn, judecata tot a lui Dumnezeu este». «Deci, nimeni să nu se amăgească și să se fie mare, măcar să fie împărat, măcar ce va fi».

Totuș, pentru că Unsul cel ridicat de popor este, icoana lui Hristos, printre noi, «nimeni să nu îndrăznească, nici slujitor, nici țaran, nici niment, să-și ridice firea și gândul, cu meșteșug viclean, spre Impăratul și spre

Domnul și stăpânul lor, că Impărăția și Domnia a Impăraților și Domnilor cei credincioși și drepti, aceia este Impărăția și Domnia cerească, și Domnul, Fiul lui Dumnezeu, va fi lor împărat și va judeca lumea pe dreptate». Din ziua Floriilor, Hristos e de fapt Impăratul lumii.

Și tot înțelesul acesta de semn sacru al adevăratei stăpâniri, cinstite și drepte, face pe Neagoe Basarab să încheie «se cade, deci să se împodobească mai frumos Impăratul decât Cetatea».

Acesta e sensul domniei, după datina noastră voivodală. Ea e în acelaș timp cu totul democratică și în acelaș timp, ca un contrast, cu totul crucial, este desăvârșit hieratică. Cartea voivodală a Basarabului spune: «Nici un lucru nu se poate ascunde 'nainte Impăratului, fiindcă Impăratul este unșul și îngăduitorul Lumii». Dar în dată adaugă: «Stăpânitorul care nu va avea temeiul cel bun al fricii lui Dumnezeu, în toată vremea, în inima

și cântărite vorbele de altădată vor da pe față înțelesuri neașteptate, căci graiul nu era ca cel al omului de azi, fără taină și semne în el.

Bunii și străbunii noștri nu cugetau

abstract, nu scriau cărți demonstrative și teoretice. Inchideau însă înțelepciunea lor în semne și icoane, așa că, peste tot precumpănea simbolul. Simbolic trebui înțeles tot ce ne-a rămas dela ei. Din pricina aceasta, în cartea mai sus pomenită a voivodului nostru Neagoe Basarab, în care el învață despre tâlcul cel bun al stăpânirii domnești, spune încă dela început: «așa vă învăț: întâiu, să cinstiști cinstitele și sfintele icoane, pentru că icoanele cu adevărat sunt semnele și chipul Domnului Hristos și pecetea lui». Totul prin urmare, trebui luat ca un semn și ca o pecete.

Amintirea aceasta a noastră despre înțelesul simbolic, așa putea spune, ico-nografic al Floriilor, ca fiind hărăzită sărbătoarea regalității, nu poate nici pe departe aduce, aci, materialul care îndreptățește această tradiție românească.

Ar fi în altă parte, și pe îndelete, de arătat cât și cum ne-am sărăcit singuri, uitând și pierzând sensurile simbolice ale acestei tradiții voivodale, cum principiul autorității a decăzut, odată cu această pierdere, pe care ne a pricinuit-o bonjurismul nostru occidental și ateu.

O reintegrare a regalității românești în sensurile ei simbolice, tradiționale, ale voivozilor ar aduce afirmarea din nou a principiului său de echilibru și îndrumare creatoare, într-o lumină proaspătă și care să răspundă la cerințele zilei.

Or' ce noutate și renaștere nu e decât o întoarcere la niște adevăruri vechi, uitate, veșnice.

Iubitorii de înoini să nu strâmbe din nas. Această restaurare nu trebuie să cuprindă în ea nimic reacționar sau vetust. Adevărata tradiție trebuie să fie vie, vitală, dătătoare de viață; iar adevărurile ei veșnice, așa cum este și principiul central al cărmuirii, regalitatea, sunt pururea tinere, ca o nesfârșită sărbătoare a florilor și a Floriilor, intrarea cea deapuri a Impăratului în Cetate.

omeniei lui; l-a reîntregit în dreptul lui împărătesc, «l-a făcut robul și frațele lui Dumnezeu, Impărat».

Cum scrie înțeleptul domn Neagoe Basarab Voievod, în cartea lui, către fiul său și «către cinstiții și dulcii domni, care vor fi, în urma mea, Domni și birutorii acestei țări»:

«Hristos ne-a făcut pe toți împărați și domni și puternici», «și a dat omului încoronarea stăpânirii, «întru musețat cu chip și podoabă, și tocmit cu toate dichisele cele bune». Astfel, din Florii și dela Impăratul împăraților, așa și împăratul, sau domnul nostru, ajunge să fie «robul cel puternic al lui Dumnezeu», un biruitor.

Floriile, prin intrarea în Cetate, ajunge astfel semnul și înțelesul adevăratei stăpâniri. Unsul Domnului este mai întâi domnul credincioșilor, al copiilor și săracilor; iar temeiul stăpânirii lui este recunoașterea înflăcărată a celor mulți, că este «trimisul»,

Intrarea lui Iisus în Ierusalim.

«Carte românească de învățătură». Iași, 1643, sub domnia lui Vasile Lupu

SĂPTĂMÂNA CĂRȚII ȘI SCRITORII LINȘI-PRELINȘI

ZAHARIA STANCU

ULTIMUL GEN LITERAR: REPORTAJUL

CONSTANTIN CLONARU

Viața e multiplă și multicoloră. Multiplicitatea și polihromia ei e o axi omă adică un adevăr care se impune ca atare fără demonstrație. Cu alte cuvinte viața este creatoare de forme și fiindcă formele și aspectele ei sunt percepute cel puțin în negru și alb, adică sub aspectul lor cromatic și numai în al doilea rând sub aspectul lor spațial, deci ca volume, și în ultimul rând sub aspectul lor vibratoriu (sonor), deci ca sunete, adică viața în esența ei.

Velisaratu Poisaj

Omul este prin urmare mult mai simplu decât îl concepem obișnuit și în consecință spațiul și timpul ca forme apriorice ale gândirii sunt de ordin secundar, pentru că ochiul este primul element în viața de relațiune.

Vă jur însă că nu vreau să fac aici filosofie, de altfel nu m'am descoperit încă filosof, ci pur și simplu să vorbesc despre reportaj și însemnătatea lui.

Dacă cineva ar dori să cunoască aspectele vieții omenești în ultimele decenii și ar încerca să facă acest lucru studiind evoluția reportajului de la începuturile lui umile, gazetărești, și până la reportajul lui Georges Simenon de pildă, nu ar greși.

Cu cât omenirea înaintează în timp cu atât ea își simplifică formele de viață și se apropie de ea însăși. Se eliberează de idoli și încet, încet înlătură feteții. Aici stă tâlcul și superioritatea literaturii. Ea depășește dogmele religioase sau filosofice și tot de aici și conflictele.

Literatura a avut întotdeauna meritul de a fi în același timp document și viziune a zilei de mâine pe când religia și filosofia sunt numai documente. Prima reprezintă elementul dinamic, cealaltă două elementul static al vieții umane care nu mai poate fi scoasă din social, laboratorul în care se plămădesc și experimentează idei.

Reportajul, o invenție gazetărească, care a început prin a fi o prezentare de fapte, a rămas un timp îndelungat un secret al gazetarilor. Literații cei mai emeriți, deveniți gazetari, aveau nevoie de timp și de eforturi pentru a ajunge să întocmească un reportaj.

Dar atâta timp cât reportajul a rămas în orizontul strâmt al gazetăriei, el nu a existat ca gen literar. Dacă avea totuși avantajul de a fi superior literaturii, principal, printr-o prezentare dinamică, era lipsit de ceace caracterizează un aspect al vieții (una din formele și culorile sub care se prezintă).

Astăzi însă reportajul a evadat din redacții și a trecut în lumea literaților. E astfel pe cale de a căpăta o desfășurare în suprafață și în adâncime. Dintre marile cărți apărute în

ultima vreme, câte nu își au rădăcina în reportaj. În unele genul este sublimat atât de perfect încât trebuie o atenție specială pentru a-l descoperi.

Literatura, desigur nu cea românească, e pe cale de a se scutura de psihologismul descriptiv și de introspecția contemplativă pentru a surprinde și a defini omul și viața în fapte, în acțiune. Această operație, în curs, se efectuează cu finalitatea în reportaj, adică în notația faptelor caracteristice, care definesc fără să deformeze. Noul gen literar este chemat să redea, să înregistreze cu mai multă exactitate, o epocă dinamică ca a noastră și să pătrundă dincolo de ea prin selecțiunea faptelor reținute sau prin inventarea de stări și de acțiuni concludente. Omul timpului nostru e grăbit, el vrea să surprindă. Dacă întreabă nu așteaptă un discurs, ci un răspuns în două cuvinte; dacă îl mușcă curiozitatea să vadă măruntaiele unui ceasornic nu e necesar să fie specialist sau să recurgă la unul, ci îl trânteste de pământ și e satisfăcut.

Viața — vrea să o vadă ca pe ecran, nu ca la teatru, cu mișcări lente, cu intrări ticluite, cu pauze. Scriitorul e și el întrucâtva un om al timpului său și în același timp e omul care întuiește cetitorii și veacul, dar cedările lui dacă sunt totale, își ucide opera așa că el trebuie să facă față și timpului și exigențelor artei. Și din acest punct de vedere, prin urmare, genul reportaj primează, dar am spus mai sus că viața noastră merge spre simplificare și am mai afirmat încă de la început că ne eliberăm în timp de idoli, chiar de idoli filosofici, așa că reportajul ca gen literar corespunde și acestei apropieri de noi înșine, către care ne îndreptăm.

Ultimul gen literar, reportajul, căruia am căutat să-i explicăm apariția și să-i justificăm necesitatea, mai pune și alte probleme, mai vaste, poate de o importanță mai mare, și a căror prezentare ar fi edificatoare pentru cunoașterea epocii în care trăim.

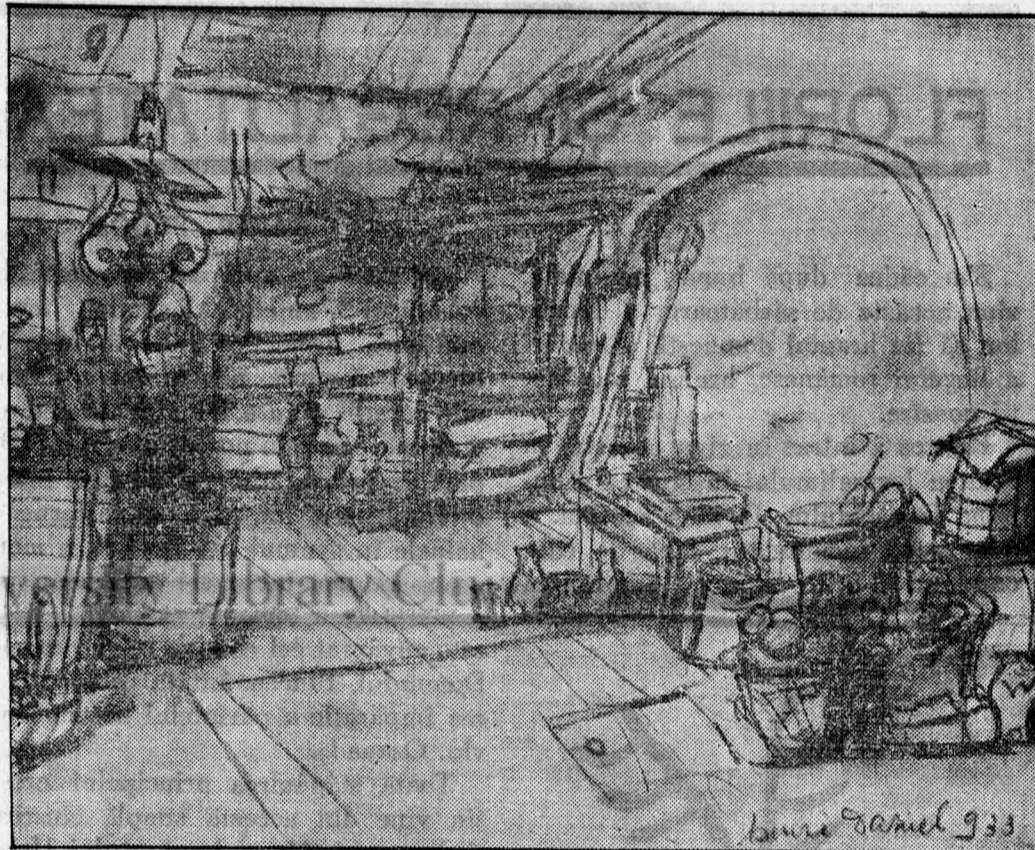

I. Jiga Adam și Eva

Se fac din nou pregătiri febrile pentru săptămâna cărții. S'au și lansat programele reclame. S'au și ținut conciliabule între organizatori. Vom asista din nou la discursuri calde și emoționante. Vom saluta din nou tricolorul. Vom privi încăodată cum acești copii mari, scriitorii se lasă înșelați, o săptămână, de minciunile oficiale. Știu: ca și altădată glasul meu va fi singuratic. Condee mercenare se găsesc ușor. Vor fi închiriate îndată. Peste două trei zile veți putea citi ori unde articolașe elogioase la adresa editorilor români, la adresa celor din inițiativa cărora au loc festivitățile săptămânii cărții. Veți citi elogii chiar la adresa drăguțului de stat care se

suri și-a plimbat plânsul înecat pe străzile Capitalei.

Să protesteze? Unde? Aceasta e soarta scriitorului român. Să mai poemim un caz? A murit în toamna trecută, scriitorul Gib. I. Mihăescu-Autorul «Rusoaiței» și al «Donnei Alba» nu a fost oricine. Au rămas pe urma lui două copile, în cea mai cumplită sărăcie. Văduva marelui Gib. I. Mihăescu se sbate în desnădejde. După înmormântarea sofului ei a fost uitată. A încercat d. Pamfil Șeicaru să-i obțină, prin parlament, o pensie viageră. S'a opus d. Gh. Tătărăscu. Asociațiile scriitoricești au tăcut mâlc. Scriitorii din parlament au tăcut. Scriitorii cari se găsesc în presă au

H. Daniel

Prăvălie

prăpădește de dragul scriitorului și care nu-și mai poate găsi echilibrul din pricina problemei cărții. Și aceste articolașe elogii vor fi semnate chiar de scriitori, de un anumit gen de scriitori specializați în lins-prelins. Altădată credeam în reacții. Nu mai cred. Credeam într-o acțiune comună scriitoricească al cărei miez să fie Societatea Scriitorilor Români. Nu mai cred.

Nu mai cred nici măcar în elanul celor tineri.

Acest elan, cu care s'ar fi făcut minuni, e frânt de sărăcie sau de lichilism. Am putea cita zeci de exemple, unele dureroase. Inițiatorilor săptămânii cărții și elogiatorilor mercenari ai acestei săptămâni le amintesc câteva fapte numai:

Ce s'a obținut pentru carte de trei ani decând există această săptămână bălci? Ce s'a obținut pentru scriitor de trei ani decând există această săptămână comică? Un vechi prieten, poet subtil și prozator cu pană încărcată de har, a tipărit de curând o carte. A lucrat la compunerea ei nu mai puțin de trei ani.

Rezultatul material: în ziua apariției editorul, — un domn scurt, burtos, cu ochi bulbucați de broască bălană, fost până mai anii trecuți băiat de prăvălie, — i-a acordat 5000 lei aconto asupra drepturilor de autor. Omul a plecat împleticindu-se și multe cea-

tăcut și ei.

Totul se întâmplă deci ca acum zece, douăzeci ori treizeci de ani când nu se vorbea oficial de carte și de scriitor. Ca acum zece, douăzeci ori treizeci de ani când nu se sărbătorea oficial, o săptămână întreagă, cartea și scriitorul.

Dacă nu putem face altceva să contribuim cel puțin la alungarea minciunilor cu care ni se scot, anual ochii. Scriitori, nu mai elogiați săptămâna cărții.

Nu mai trădați breasla pentru meschine și trecătoare foloase. Blestemul celor ce vor înălțarea breslei vă va ajunge. Și vor prinde miros urât nu numai condeele, ci și mâinile voastre. Fiindcă voi, prin lins-prelinsul scrisului vostru, contribuiți la menținerea unor stări de slugărnice, de degradare.

C R O N I C I

Sala Dalles:
Gh. Pătrașcu

Expoziția actuală a d-lui Pătrașcu conține un număr important de lucrări din diferite epoci și de diferite calități. Dacă nu găsim de data aceasta reprezentate în mod desăvârșit virtuțile d-sale plastice, să nu pierdem din vedere nici vârsta și nici activitatea neîntreruptă și obositoare, cari natural pot aduce din când în când o diluare a intensității. Oricum, d. P. se menține ferm și proaspăt pe o linie medie, în care materia — chiar dacă nu atinge forma de altădată — păstrează toate energiile. La noi în țară unde forțele creatoare cedează de timpuriu automatismului formal, d. P. este o rară și frumoasă ilustrație de ceea ce Goethe numea pubertate repetată. Dar în afară de activitatea artistică, d-sa mai are un merit de altfel important, care cred că-i acordă de fapt prestigiul și autoritatea care se bucură: este misiunea ce i-a fost destinată, să consolideze și fixeze, un moment plastic în arta timpului nostru; d-sa este aceea cu mijloacele cele mai naturale și perceptibile, umane și artistice, a fixat aspectul ideal al artei noastre actuale. Opunând cea mai consecventă și eficace rezistență curentului de impresionism eclectic, de pitoresc suspect, de anecdotic și minciună artistică dezvoltat de generația Tinerimea Artistică (din care, culmea ironiei d. P. a făcut mereu parte) d. P. a redus toată această atmosferă de senzații răătăitoare și convenții fugitive, la o viziune plastică precisă și robustă. Apărut la o răspântie problematică și fatală, nu numai că a salvat arta noastră, dar i-a indicat dărz și curajos drumul ce trebuie să urmeze, readucând-o la o dublă realitate: aceea a materiei fizice, aceea a materiei plastice. Pe a-dâncea înțelegere și frumusețe a acestor două elemente, se sprijină arta d-lui P., în ea polul realității este garantat de polul artei, polul materiei de cel al formei.

Printr-o metodă de observație, răzbuătoare și profundă, de economie și balansare de dragoste și meditație, el a întipărit viziunii noastre o expresie plastică și profund românească. Crescută progresiv ca o vegetație din inima pământului, îngrijită cu dragoste și chibzuința țărâului, el și-a organizat gospodăria artistică cu ce i-a dat D-zeu, fără ambițiunea să se depășească, cu o naivitate și sinceritate, aș putea spune monumentale, fără interpretări și fără gesturi. Ceea ce știe, știe, și ce a învățat a păstrat cu sfințenie, aproape cu zgârcenie. Nimic nu l-a putut clinti din placiditatea și ideea ce și-a făcut și nervozitatea și ismele timpului nu l-au putut împinge la îndoielă; nu numai că a rămas cuminte la ulcelele cu flori, la cele două cărți și o strachină, dar cred că tot ce trecea de sfera sa de percepere i s'a părut suspect, farsă sau misticism. Dese ori am auzit reproșându-i-se ba lipsa de fantezie, ba cadrul îngust în care se mișcă, ba lipsa de eroism și generozitate, și mai ales inexistența unei spiritualități proprii epocii noastre. Eu cred mai degrabă, că în acest fapt de a nu simula calități la modă constă marea d-sale merit. Și să mai repet că pentru îndeplinirea misiunii sale, tocmai acestei calități de măsură, de limitare, dizolvarea elementului autohton, de încredere în forțele proprii — adică românești — sunt cele cerute? Trecând peste tot ce e difuz și vremelnic, el a redus și desenul, și paleta și subiectul, la strictul necesar, dar prin adâncimea și puterea lor de expresie a pătruns toată existența noastră. Materia lui este carne și sânge și atât spirit cât trebuie substanței să trăiască și să fie frumoasă.

D. P. este un artist în sensul larg al cuvântului, el și-a făcut datoria cu vârf și îndesat. De d-sa se poate spune mai mult decât de oricare altul: lucrurile lui vor rămâne.

Henri Daniel

Iisus primit de popor cu stâlperi de finic

Desen din versul al XVIII.

LITERARE

LITERATURA NAȚIONALĂ
IN MOLDOVA SOVIETICĂ

De un interes viu, deși din atâtea puncte de vedere amar, sunt relatările d-lui N. P. Smochină — din ultimul număr al «Revistei Fundațiilor Regale» — asupra «culturei naționale în republica moldovenească» de peste Nistru.

Din Octombrie 1924, când a luat ființă «republica moldovenească a sovietelor», a înmugurit și a dat floare și rod acolo o întreagă mișcare literară, astăzi trecută firește de pragul primelor începuturi.

Succintul istoric al evoluției moldovenilor sufletește instruiți dar prin limbă aparținându-ne încă, înfățișează desigur numai câteva aspecte.

Istoria literară va avea să aleagă, dintre ele.

Ceeace-i cu deosebire de reținut este caracterul lor — pentru majoritatea publicului cititor dela noi — absolut inedit.

Nu am putea spune că frații transnistrieni de sub stăpânirea rusească, se prăpădese de dragul nostru.

Nu prea gentil ne judecă unul din cântăreții — populari — ai Moldovei Sovietice, Theodor Malai-Păunel în «Țara răstîgnirii», scrisă la «a 10 an di ocupari a Basarabiei»:

„Zăci ani dicând rominii —
Boeri, ciocoi, dvoreni —
Ca lăcusta
O dat busta
Piste basarabeni..

Cu care, auziți (după opinia Păunelului transnistrian) cum s'au purtat «boerii, ciocoi, dvoreni» români:

„Mai întâi îi toată pine»
O luat dila țărani
Intîndatî,
Fără platî.
Ca o ceată di tilhari..

Pentruca în încheere, să ne încondeeză cum e mai bine:

Zăci ani di grăbui
Zăci ani, ca 'ntr'un mormânt
Țara taci..
Țara zaci..
Țara gemi 'nădușt..

Iar în dialogul «Sângeroase serbari, piesă ntr'un act (pîntru teatru românesc)» — fată cum poetul Malai îi face terci pe d-nii Pan Halippa și I. Inculeț pe care-i prezintă beți-morți, la chef și discutând cam așa:

— Tot ei-i aspru și mai rău
Inculeț, tu le-ai făcut
Cu agiutoriu meu..

— În ciți lei noi ne-am vîndut?
E adevărat că poezi mai noui, ca M. Andriescu (mort în plină tinerețe) Săteanu, Nistor Cabac par a nutri și altfel de sentimente față de patria mămă — dacă nu și de oamenii ei —; ei «cântă și

jalea și dorul de țară, pe care împrejurările i-au făcut să nu o revadă niciodată».

La aceștia influența lui Eminescu, a lui Cosbuc, a poeziei populare românești e adesea foarte vizibilă.

Creațiile lor lirice sunt departe încă de perfecțiune.

Stângăciilor, impurităților formale, li se mai adaugă și o prea vizibilă pecete a imixtiunii politicului.

Articolul de informație al d-lui N. P. Smochină are, e drept, destul sămburi care ne cam strepezese dinții (și asta judecând numai după citatele făcute).

Opinăm totuși că — oriicum — atât de interesante sale relatări ar trebui continuate nu numai ca piese de curiozitate ci și ca mijloace de cunoaștere mai adâncă, la noi, a sufletului moldovenesc transnistrian.

Deși cu rezonanțe din Tutoveanu, Poetul Bărladului, am reținut această poemă pe care un poet amintit mai sus, Săteanu, o scrie la moartea prietenului său Andriescu:

«Se scutură frunza de vînt și de brumă
Și picură cerul tomatie a ploaie,
Moldova 'n ajunul serbării a zăcea
Imbracă bogate și mîndrele straie.

Dar tu n'ai să fii la parada pompoasă,
Poema zidirii s'o cântî infocat.
Așa cum cu arma, cu brațul și pana
La lupta Moldovei tu parte ai luat.

Departa-i de Nistru mormântul tău roșu,
Dar totuși pe dânsul eu flori voi planta,
Și versul tău mîndru pe struna zidirii
In satul Zbîroaia oîndva voi cânta.

Deci fii liniștit partizan și colhoznic,
De grija Moldovei nu fii tulburat,
Căci alți poeți tineri vor duce al tău

Cu steagul lui Lenin, sub care-ai luptat.

De acum trecătorii oprindu-și ei pasul
Și oripta citindu-ți, cu ochii în van
Rămâi printre noi, roști-vor în șoaptă
— «Mihai Andriescu, poet moldovan».

Mai ales că acest «Mihai Andriescu, poet moldovan» a cântat cu simplitate, dar nu fără o autentică simțire dorul său — atât de românesc — după neamul îndepărtat, cum se vede în acest naiv și totuși înflorat catren cu care încheem:

Eu m'aș duce, duoi,
Pi-undi Oltu curgi,
Dunărea pi undi
Di Bălceni s'atingi..

Cicerone Theodorescu

In loc
de cronică
muzicală

A fost o săptămână închinată muzicii religioase. Joi requiem-ul de Verdi, Vineri și Duminică Johannes-Passion și Matthaus-Passion de Bach. Ideea e bună: în felul acesta ies în relief asemănările și deosebirile caracteristice. Interesante erau deasemenea aprecierile publicului; una din ele merită comentată; credem; multe voci din public afirmă superioritatea requiem-ului de Verdi asupra pasiunilor. Requiem-ului, pretindeau vocile, e mult mai variat și mai expresiv. Și ce e mai amuzant e că, măcar «pe de o parte», detractorii lui Bach în favoarea lui Verdi aveau dreptate; ei uitau numai că toată muzica modernă e mai bogată și mai expresivă decât cea veche; dar numai atât timp cât ascuți cu urechea și nu cu mintea. Auditorul priceput recurge la o «adaptare» instinctivă de un gen special, care consistă în a asculta bucată în epoca istorică (din punct de vedere muzical) în care a fost compusă.

Noaptea un soarece roade podeaua; câteva clipe nu știu unde să localizezi zgomotul și îl «auzi» ca și cum ar veni dela mare depărtare. În cazul acesta îți pare un zgomot foarte puternic, iar în momentul când îl localizezi just, adică în odaie, sunetul capătă brusc proporțiile sonore adevărate: el devine minuscul pentru ureche, cum e de fapt. Prin urmare acelaș zgomot îți sună ca puternic sau slab după cum îl interpretezi ca depărtat sau apropiat, dar de obicei actul interpretării rămâne neobservat. Tot astfel transpunem în chip inconștient ori ce bucată muzicală în timpul ei; dacă un contemporan ar compune cu mijloace orchestrale tot atât de reduse ca ale lui Mozart, ni s'ar părea de o sărăcie insuportabilă. Dar pentru că muzica acestuia răsună din depărtări, de la o distanță temporală de aproape două secole, sărăcia ei nu ne mai supără. Un forte de Mozart ne pare tot atât de puternic ca unul de Wagner, sau mai bine zis nu ne trece prin minte să le comparăm. Ori ce operă muzicală ai asculta, te adaptezi fără să-ți dai seama la convențiile și maniera epocii corespunderătoare, iar rostul educației muzicale e tocmai să te exerciți în adaptări de felul acesta.

De alt fel cele ce preced nu sunt adevărate numai pentru muzică ci pentru toate artile. Dacă în tabloul unui pictor primitiv un om din primul plan e reprezentat egal de mare cu unul ce se presupune a fi în depărtare, lucrul nu te supără de loc, sau mai puțin decât o greșală de perspectivă înfruntă mai mult făcută de un pictor dintr-o epocă posterioară. De asemenea îți pare perfect normal când în tragedia lui Racine i se spune Fedrei «mădame», pe când un anacronism mult mai anodîn comis de un literat modern te-ar face să pufnești de răs.

Faptul că se dă atât de puțină muzică religioasă la noi face ca publicul, chiar cel relativ civiliztat muzicalmente, să nu aibă cultura necesară în direcția aceasta, orău să zică, să nu fie capabil de adaptarea descrisă. Cei ce a părut cu deosebire monoton a fost recitativul, care e doar ici colo întrerupt de coruri și de minunatele arti. Totuși trebuie știut că, pentru timpul lui Bach, recitativul acesta era un mare progres. Pe vremea acestuia recitativul era o succesiune de formule muzicale fixe din tipicul cărora nu se ieșea. Cât de expresive și de originale apar deci unele pasagi din pasiunile lui Bach, acela spre pildă unde Petru, după ce se leapădă de trei ori de Iisus, «plânge amaric» (în ambele pasiuni). Când ni se spune în Johannes-Passion că «a sfîșiat de sus până jos catapeteasma templului», orchestra schițează chiar o timidă încercare de muzică imitativă («timidă» față de ce a urmat de atunci).

Bine înțeles, nu e nevoie să cunoști detalii istorice ca să te poți bucura de pasiunile lui Bach. Necesă e să auzi multă muzică religioasă din epoca aceea, și atunci «adaptarea la epocă» se va face intuitiv (s'ar putea zice «mecanic») așa cum trebuie.

I. Gherea

FAPTE

INCEPUT fricos de primăvară. Vânt rece de dincolo de Nistru. Dealuri cu zăpezi grămadite de viscolu de astăzi iarnă. Zări largi, cu frig mult, cu soare scund. Drumuri moldovene desfundate, cu hârtopuri, în care butca intră ca 'n cocă și în care caii înoată în noroi până la genunchi. Așungerea în orașelor lipnani se face pe înserat. Toate călătoriile în orașele basarabene sfârșesc în amurg. Deoarece, trăsura care te aduce pleacă întotdeauna din orașul de reședință, după masă, când călătorii și-au terminat treburile. Patruzeci și cinci de km. de șosea basarabeană echivalează în timp cu o călătorie de la București și până la Viena cu avionul. Inșă, ceiace înduri mergând spre Lipocani nu și se poate întâmpla în nici un caz zburând cu avionul chiar dacă suferi de mal de l'air. Singurul care nu suferă este birjarul, de pe capră, care, după, circumstanță, când are prea mulți mușterii, stă și pe placa din față și cu picioarele pe oiște. Il vezi, din când în când, zmuicind hăfurile și învărtind o bucășică de biciușcă pe deasupra capului și-l auzi gopând mai mult ca pentru sine îndemnându-și caii pe cari nu-i bate niciodată.

Vio! Vio!

În Lipcani intri în admirația întregii populații adunate la geamuri și în uși. Comentează fiecare, cine sunt cei veniți. De unde sunt. Ce-au făcut, cei din oraș, în capitala județului. Pe mine nu mă cunoaște, nimeni. În jurul meu, se inventează legende. Intru într'un han. Cer o cameră. Hangiului mă primеște după recomandarea birjarului. Aud din șaptele lor spus în idiș:

— Nu-i hitlerist...

În cameră hangiul stă puțin cu mine. Mă întreabă de unde vin. Bucureștiul, pentru el e foarte departe... Tot așa de departe ca și New-York-ul sau Bombai. Il simt frământat.

Parcă vrea să-mi spună ceva. Curăță olanța cu mâneca, șterge prafuri imaginare de pe masă. Apoi, deodată se apropie de mine și cu un glas rugător mă întreabă:

— Nu-i așa că Hitler nu trăiește?

Oă pe Hitler tot ovreii l-au inventat? Sura mea crede altfel, dar eu îi spun de un an că Hitler e o poveste ovreiască și ea nu crede...

SUNT ZILE când, fiecare lucru e o bucurie. Minunea te-a găsit dormind încă, la marginea unui vis cu iconele suvenirului aduse, în somn, să fie uiciele noastre lucruri, alături de dorinți și regrete. Și în dimineața acoia, pleoapele și s'au înălțat în cănteo și soare. Numai în lăuntru, aproape de luncile calde ale sângelui, mai plutesc neguri... Iar undeva, în piscul unei năzuinți, scânțiază luceșfărul nopții tale, a nopții care nu te căreșează niciodată, a acelei nopți în copaie căreia îți vei dori cândva o clipă mai mult, clipa interzisă și care se numește moartea. Oare de, adevăratele bucurii, bucuriile bo-

gate dar nu organice, bucuriile care nu înseamnă risipă și nici inconștiență, bucuriile demne, orgolioase și născute din plenitudinea prezenții tale, sunt prilejuri de gând trist? Oăci, vedeți, bucuria aceasta nu semnifică hotul de răs, bacanala mușohilor destinși, isteria unui sistem de simțuri, intrare în tranșă dionisiacă. Bucuria este calm, odihnă, armonie. Și nu e prea greu să înțelegem deoc, tristețea este origina dualismului subiect-obiect. Este fals să se creadă că bucuria înseamnă, sau aduce înfrățire. Bucuria este numai echilibru. Toate elementele făpturii tale convin către unitatea care ești tu. Bucuria e sinranța că există; e certitudinea unei erahii în care te integrezi; e recunoașterea, în tine și prin tine, a unui adevăr care te depășește. Bucuria te împrietenește cu toate lucrurile lumii.

NU POT FACE, — esențial, — nici o deosebire între axiomele lui Euclid, silogismul lui Aristoteles și Apollon de Belvedere, deoarece ele nu sunt decât trei ipoteze ale uneia și aceleiaș structuri: actual de prezență elin. Refuz să socot că permanența umană se poate realiza în stil. Și aceasta pentru unicul motiv, că „cest cuvânt, aduce cu sine sensul de artitex, artificios. Or eu socot că artitex e valabil numai din punctul de vedere utilitar, nu și cultural. Iar actual de prezență elin înseamnă tocmai realizarea valorii de cultură elină, cu alte cuvinte reprezintă aceea ce, în genere, s'a numit miracolul elin. De fapt însă, nu există miracole. Miracolul este un postulat rațional, este o existență-limită a funcțiunei noastre de cunoaștere, deci o recunoaștere a zăării până la care se întinde cognoscibilul nostru. — Cineva vorbea, odată, că tipurile permanente ale caracterologiei umane sunt Platon și Aristoteles. Cred că, acesta nu avea dreptate și asta nu pentru că nu ar fi surprins un adevăr, ci fiindcă îl privea unilateral. De fapt, nici nu știu dacă aceste două tipuri pot fi generalizate până acolo încât să cuprindă omenirea întregă. Ceeace pot însă să afirm și să dovedesc este că structura elină prezintă în actual său de prezență două aspecte: tipul soocratic și tipul euclidian. — Nu știu dacă tipul euclidian este apolinic. Adică nu pot defini metodologia lor. În schimb, le pot defini finalitatea. Iar finalitatea aceasta este însăși finalitatea actualului de prezență elin.

— Care este această finalitate?

— Nudul.

Incorădă să surprinzi identitatea dintre geometria lui Euclid și „Cunoaște-te pe tine însuși” a lui Socrates. — Adevărul la care veți ajunge nu va fi acela că atât unul cât și celălalt cer omului să privească numai esența? Și mai se pare, — fără nici o nuanță de glumă sau ironie, — că elenii erau niște nudiști?... Surprindeți cât de descărnați erau elinii în secolul al IV-lea înainte de Hristos? Acropola e

goală ca și geometria și tot gol e și silogismul și Apollo... Inșă lucrurile nu se opresc aici. Dar deocamdată să ne oprim. Căci, de fapt, am scris aceste gânduri sub semnul orinului mort, seama ce trist este să ai străbuni geniali.

Eri a apărut, pentru întâia oară în românește, o lucrare a celebrei scriitoare Pearl S. Buck. Nu e desigur o întâmplare faptul că a fost tradus, pentru început «Ogorul» era mai bine decât i se spunea «Pământ chinezesc») «Ogorul» e cartea cea mai bună și cea mai răspândită din cele patru-cinci romane cu subiecte din viața Chinei de azi ale scriitoarei Pearl S. Buck. «Ogorul» e o carte amară și aspră cum rar se întâlnește. Unii au asemănat-o cu «Condiția umană» a lui Malraux. Dar Pearl S. Buck are alt suflu. Ea se mulțumește să vadă și să descrie. Concluziile le lasă cititorului. Prevedem acestei scriitoare mare succes în massele muncitorești. Dece editura «Adevărul» n'a tipărit-o într'o ediție estină? Și într'o traducere corectă. Nu știu dacă d-na Laura Rozen, traducătoarea s'a servit de un text englez sau de versiunea franceză, dar rămânească în care e tradus «Ogorul» e deadreptul infernală.

D. Const. Kirijescu, director general în ministerul instrucțiunii și autor al unei istorii a sfântului nostru război, a făcut cerere să fie admis ca membru în Societatea Scriitorilor Români.

D-sa e una și aceeași persoană cu d. Const Kirijescu care a protestat împotriva premiei lui Gib I. Mihăescu de către S. S. R.

D-sa e una și aceeași persoană cu d. Const Kirijescu care a intervenit ca piesele d-lui Ion Minulescu să nu fie jucate pe scena Teatrului Național.

D-sa e una și aceeași persoană cu d. Const Kirijescu care a cerut, prin circulări, ca elevii școlilor secundare să nu citească prozatorii români contemporani sub motivul că aceștia au, în operele lor, un fond imoral.

Propagandiști italieni cutreeră redacțiile și arată — prin intermediul ziarelor — «sălbăticia» abisiniană.

Oameni spânzurați, prizonieri cu organele genitale smulse, mâini tăiate și alte grozăvii

Că oficiul de propagandă italiană interpretează drept sălbăticia astfel de lucruri și drept «civilizație» asasinarea cu gaze și mitra liere, nu ne mirăm. E misiunea lui să vadă

DOCUMENTE

CODUL PENAL «REGELE CAROL II», din 18 Martie 1936. Cu o expunere de motive, raporturile Consiliului legislativ, raporturile dela Senat și Cameră, trimiteri la vechile coduri și legi abrogate precum și la codurile italian, polonez, etc. Un index alfabetic.

Colecția Legilor Românești sub îngrijirea d-lui G. Alesseanu. Editura Alcalay. Lei 150, pagini 380 + XXVII.

CODUL PENAL «REGELE CAROL II», cu un indice. Editura Curierului Judiciar. Lei 40.

CODUL PENAL «REGELE CAROL II». Editura «Adevărul».

DIMITRIU, dr. CONST. V.: *Bacul istoric*. Monografia istorică a 12 sate de răzeși de pe Valea Tazlăului Mare, jud. Bacău.

Cu o prefață, o hartă și documente facsimile Lei 100, pagini 140.

HELGIU, VASILE: *Definitivatul și înaintarea îndăptătorului*. Orientări pentru examene. Cu toate subiectele date la lucrările scrise, examene de definitivat dela 1919 la 1936. Lei 100, pagini 250.

IONESCU, ION I.: *Sfaturi către elevii și absolvenții școalelor de arte și meserii*. Prelucrare după Sfaturi către tineret de I. A. L. Waddel, tradusă de ing. Emil Anastasiu. Lei 10, pagini 32.

LEGIILE AGRARE, 1917—1936, colecția Legilor Românești. Lei 150, pagini 228.

GEROTA, Dr. D.: *Câteva adevăruri despre Banca Națională*, spuse în adunarea generală

și să împărtășească așa lucrurile.

Dar dece cititorul e naiv și se lasă înșelat Dece i se încrâncenează carnea văzând o fotografie de mutilare... primitivă și nu zice nimic de moartea civilizată a gazelor caustice, de moartea în masă prin produse otrăvitoare sau inflamabile, de chinurile groaznice, de zile întregi, ale celor ce au suferit un bombardament cu gaze.

Acetele nu sunt... atrocități?

Sau tot meritul civilizației e de a te ucide după ultimele date ale științei?

Scriitorul și caricaturistul Neagu a fost victima unei agresiuni. Neagu a scos de curând un volum intitulat *Ștergărește: Nimic despre Japonia*.

Și nu e într'adevăr nimic despre Japonia în cartea aceasta, dar sunt în schimb foarte multe ironii la adresa ceneclurilor literare și a scriitorilor bucoreșteni.

Circulă unele svonuri, dar nu putem crede că vreunul din cei vizați în cartea lui ar putea fi părtași într'un fel sau altul la sălbăticia comisă.

Scrisul, în țara noastră, dacă nu ne aduce posibilitatea de a trăi nici măcar modest, ne dă în schimb alte satisfacții, de pildă: una ca aceea primită de Neagu.

E îmbucurător, nu?

Și poate faptul că în str. Polonă, unde a avut loc lupta între Neagu, trântit la pământ, și cei șase agresori lovind cu copitele trupul lui plâpând, nu s'a găsit nici-un agent al forței publice, nu este lipsit de semnificație. Autoritatea exercită și ea o cenzură asupra scrisului. Agresorii au încercat și ei acelaș lucru. Neagu, pe viitor, va trebui să scrie așa ca să nu mai supere pe nimeni. Evident dacă va mai putea scri după ce se va scula din pat.

In extremul orient nu-i războiu. Nu. Se luptă numai cu avioane, gaze și care de asalt. E o mică glumă militară. Atât. Japonezii încearcă un războiu simbolic.

Azi o să murim numai din motive simbolice. Hitler calcă simbolice tratatele și va deslănțui măcelul. Ducele a plecat imaginar — într'un moment de romantism războinic — în Africa pentru a ucide real câteva zeci de mii de negri și albi, la olaltă.

Păcat însă că nu putem ucide și noi tot simbolic pe acești călăi ai omenirii. Nu putem deocamdată. Căci, în cele din urmă, justiția reală se va face.

Săptămâna bibliografică

28 MARTIE — 4 APRILIE

VASILE DAMASCHIN

Literatură.

BENADOR, URY: *Hilda*. Roman. O replică la «Subiect banal». Scriitorul ne dăruiește pagini de analiză a stărilor de conștiință duse până la cea din urmă limită. Editura Cugetarea. Lei 60, pagini 236.

BUTNARU, GH. V.: *Clopinii învierii*. Nuvele. Editura Pace. Lei 60, pagini 244.

BUCK, PEARL S.: *Ogorul*. Roman din viața chineză. O carte recomandabilă. Editura «Adevărul». Pagini 387, lei 80.

CARUNTU FLOREA: *Crucile albe*. Roman. Editura «Pavel Suru». Lei 70, pag. 283.

CONSTANTINESCU, IANCU: *Cu aripi noi spre creste* «Insemnări». Craiova. Lei 60, pagini 220.

DESSILA, OCTAV: *Zoetlana*. Roman. Ediția II. Cu o prefață de Octavian Goga. Editura «Cartea Românească». Lei 90, pag. 370.

KAR, LUCREȚIA: *Venera și Porcul*. Roman. Tip. «Bucovina». Cu o prefață în chip de alegorie. Lei 80, pag. 200.

URECHIA, NESTOR V. A.: *Zănele din Valea Cerbului*. Povești. Sunt basmele cele mai frumoase scrise pentru copii, pe care generații întregi le-au savurat. O ediție nouă, cu numeroase ilustrații. Ed. «Cartea Românească».

Pagini 218, lei 80.

ZAMAN, ALEX.: *Dezertorul*. Fantezie dramatică. Piesă în 3 acte. Lei 30, pag. 54.

b) Studii

BULGACOV, PROTOERUL SERGIU: *Dogma Euharistică*. Traducerea din rusește de Parahiviste Angelescu. Cu o prefață interesantă. Ed. Pavel Suru. Lei 60, pagini 94.

NOICA, CONSTANTIN: *Despre forma și principiile lumii sensibile și ale celei inteligibile*. Traducerea textului lui IMANUEL KANT, din latinește.

Tălmăcitorul precedea textul cu un interesant studiu asupra operei marelui filosof.

Trebuie de amintit că d. Const. Noica a mai îmbogățit biblioteca noastră cu traducerea celebrilor «Regule» ale lui Descartes, cărora le-a dedicat un studiu de înaltă valoare.

GRIGORESCU, OCTAVIAN: *Pana la Istoria* (1884—1935). Note biografice și bibliografice. Brăila.

Drept, filosofie, educație.

CONSTANTINESCU, M. G.: *Legea administrativă din 27 Martie 1936*. Cu note și observații critice. Lei 36, pagini 100.